

Årsmelding 2022

Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge

Slåttekurs i eldre slåttemark i Skjomen i Ofoten 18.-19. august 2022.

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Innhold

Styreleder har ordet	2
Innledning.....	4
Styresammensetning 2022	4
Ressurser i NLR Nord Norge.....	4
Status på viktige områder	5
Medlemstall og -utvikling	6
Medlemstjenester	7
Nyhetsbrev	7
Fagbladet Agronominytt.....	8
Faggruppe grovfôr og korn	9
Faggruppe jord, klima og teknikk.....	10
Faggruppe økologisk.....	15
Faggruppe kulturlandskap	17
Faggruppe HMS	20
Team bygg og økonomi.....	22
Faggruppe bygg	23
Faggruppe økonomi.....	25
Faggruppe grønt (potet, grønnsaker og bær)	27
Oversikt over ansatte i 2022	31

Styreleder har ordet

Vår landsdel er fra naturens side beriket med en variert og mangfoldig natur. Her er vi opptatt av å dyrke ren og trygg mat, ta vare på naturressursene på en bærekraftig måte og skape lønnsomme arbeidsplasser. Til dette trenger vi ei framtidsretta rådgiving som kjenner de lokale utfordringene. Vi skal fortsatt produsere kjøtt og melk basert på mest mulig lokalprodusert fôr og våre unike beiteressurse. Vi skal utnytte mulighetene som ligger i større forbruk av poteter, grønnsaker og bær, med vekt på matsikkerhet og klima, teknologiutvikling og økonomi. Vi må få til et lagspill som gjør hverandre god, bygd på prinsippene; **Nær, nyskapende, uavhengig og relevant**. Dette er prinsippene som legges til grunn for en samlet landsdekkende kompetanseorganisasjon som NLR er på tur til å bli fra 01.01.2024.

Nær

Det er spennende å bygge nye NLR, der det legges stor vekt på fortsatt regional og lokal forankring. Uansett hvor du som bonde bor, skal du ha tilgang til den kompetanse du har behov for. Fremtidig ledelse av NLR skal sikres lokal forankring gjennom styremedlemmer fra alle regioner og regionale råd/styrer fra hele landet. Alle som har bygget gode team, vet at utbyttet blir best når vi innser verdien av samarbeid. Dette er også formålet med fremtidens NLR: Vi skal fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom å utvikle, formidle og selge tjenester til dem. NLR skal også gjennom sin virksomhet bidra til å fremme det landbruksfaglige miljøet i de områdene der medlemmene hører til.

Nyskapende

I den nye modellen vil alle fagmiljøene samles og nye arbeidsmetoder utvikles av dyktige fagfolk. På den måten blir vi i stand til å tenke nytt, kreative tiltak blir kjent over hele landet og det skapes trygghet og entusiasme. Å få til dette på en god måte krever noe av oss alle. Vi må få til ansvarliggjøring, stimulere til handlekraft og frihet. Våre rådgivere skal være tett på bonden og ta del i nye problemstillinger. Ved å være en del av et større nettverk vil kompetansebygging i større grad komme alle bønder til gode uansett hvor i landet de bor.

Uavhengig

Fremtidens NLR vil fortsatt være uavhengig og gi råd som baserer seg på fag og ikke kommersielle interesser. Når relevant kunnskap blir samlet og lett tilgjengelig i en landsdekkende enhet, samt at medlemmene får bedre tilgang på denne, legges det et godt grunnlag for en framtidsrettet rådgiving. Vi er avhengig av å skape tillit hos bonden, slik at NLR blir foretrukket som den beste samarbeidspart for gårdens drift og utvikling.

Relevant

Noe av det aller viktigste for enhver virksomhet er å være relevant for dem som har behov for de tjenestene som leveres. Vi har et bredt tilbud fra økonomi og agronomi til bygningsplanlegging og HMS. Samfunnet stiller stadig strengere krav til dokumentasjon på søknader og hensynet til klima og miljø stiller næringen overfor nye utfordringer. Her har NLR Nord Norge en viktig rolle i å få tilpasset krav og forventninger til våre forhold.

I en ny nasjonal enhet vil NLR Nord Norge fortsatt levere tjenester som er tilpasset bonden i nord sitt behov. Vi ser frem til å bidra i den nye satsingen på nordnorsk landbruk.

Vi vil ta del i utviklingen og være pådrivere i å skape en framtidsretta rådgiving.

Takk for godt samarbeid i styret i NLR Nord Norge, for god innsats til alle ansatte og for tilliten alle samarbeidspartnere i landsdelen viser vår organisasjon.

Kåre Holand
styreleder

Innledning

Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge (NLR NN) er en enhet, som er del av en landsdekkende medlemsorganisasjon. Fra 20. mars 2018 ble enheten døpt Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge og hovedkontoret er plassert i Alta, da daglig leder har kontorsted på meieriet der. NLR NN er en kompetansebedrift som driver rådgiving innen jord og plantekultur basert på forskning, forsøk og formidling. I tillegg leverer NLR NN rådgiving og tjenester innen bygg, HMS og økonomi slik som veivalgrådgiving, driftsplan, taksering av bygg, gård og ved skadeberegning.

Styresammensetning 2022

Leder: Kåre Holand, Leknes

Nestleder: Hallvard Ellingsen, Sømna

Styremedlemmer:

- ✓ Hallvard Ellingsen, Sømna
- ✓ Bjørn Tore Søfting, Vadsø
- ✓ Elisabeth Hokland, Melbu
- ✓ Magne Kristensen, Bodø
- ✓ Jostein Høberg, Sandnessjøen
- ✓ Katarina Niva, Kåfjorden

Ansatterepresentant: Ketil Are Edvardsen, Bøstad

Varamedlemmer:

- ✓ Dina Fonn Sætre, Engeløya
- ✓ Pål Ove Wika, Trofors
- ✓ Karl Gunnar Strøm, Fauske

Styret har i 2022 hatt 9 styremøter, derav 7 på teams og 2 fysiske møter, derav et i Bodø og et på Gardermoen. Styreleder har i tillegg deltatt på styreledersamlinger i regi av sentralledet og stått som fast representant i arbeidsutvalget i Nordnorsk Landbruksråd.

Ressurser i NLR Nord Norge

- Vi har hatt 43 ansatte fordelt på 35,5 årsverk i 2022.
- Vi har hatt 22 kvinner og 21 menn ansatt i 2022.
- Vi hadde 5 nyansettelser i løpet av 2022, mens 4 stk har avsluttet sitt arbeidsforhold i 2022.

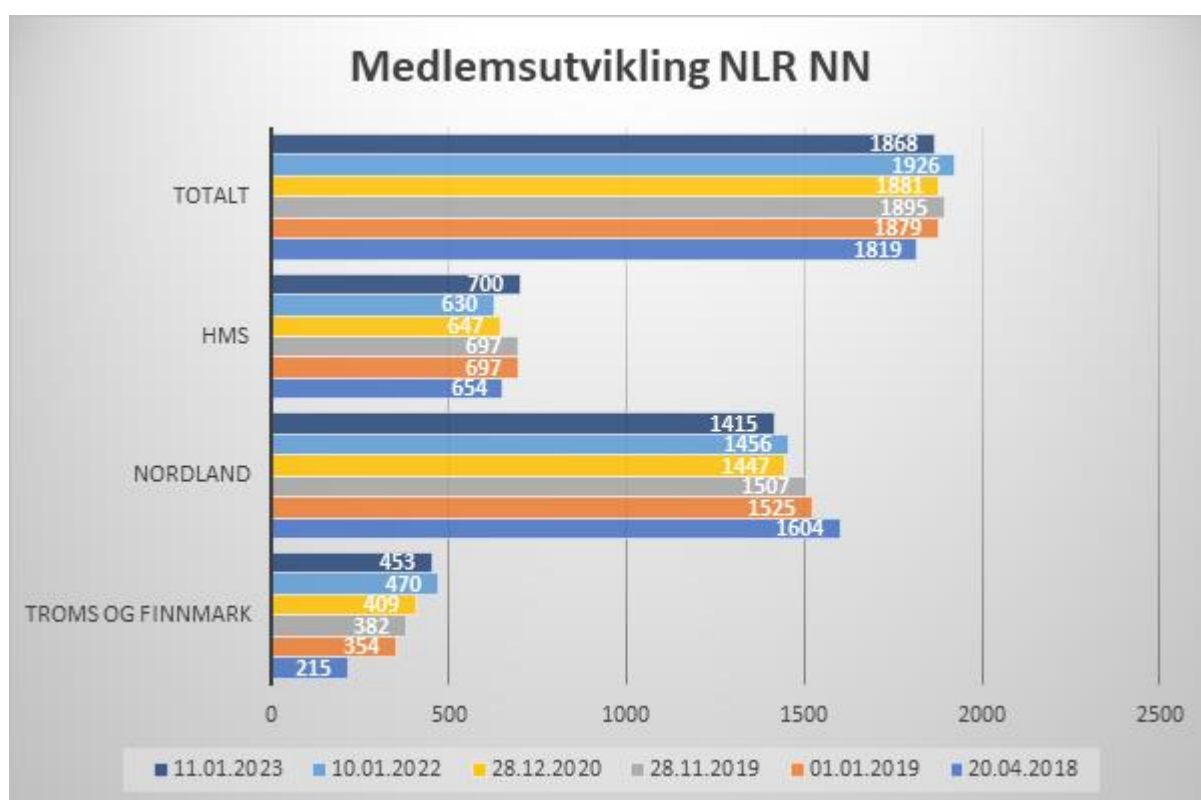
Status på viktige områder

Ansatte	2019		2020		2021		2022	
Antall	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Alle ansatte	23	22	22	22	21	21	22	21
Ledergruppa	2	4	2	4	2	1	2	1
Styret	0	7	2	5	2	5	2	5
Valgkomite	1	5	3	2	4	2	3	3
Gjennomsnittslønn								
Alle	527 688		545 175		567 687		605 306	
Kvinner	511 174		504 374		545 547		564 017	
Menn	532 066		557 046		589 846		619 738	
Gjennomsnittsalder								
Alle			48,4		47,3		46	
Kvinner			45,7		44,6		42,3	
Menn			49,3		50		49,7	
Sykefravær								
Alle	3,5 %		2,8 %		4,4 %		6,6 %	
Kvinner	0,7 %		5,6 %		4,4 %		5,7 %	
Menn	4,3 %		2,0 %		4,5 %		7,5 %	

Medlemstall og -utvikling

I 2022 har vi hatt en negativ medlemsutvikling på primærmedlemskap i NLR NN med 58 medlemmer. På HMS har medlemsutviklingen vært positiv med 70 nye medlemmer. En del av forklaringen på endringene er:

- Husdyrprodusenter har hatt en stor kostnadsøkning, og kompensasjonsmidlene kommer seint. Dette har gjort at mange sliter med likviditet, der medlemskap hos oss blir nedprioritert. Vi registrerer også stor utmelding på grunn av nedleggelser.
- Vi har en svært god medlemsdekning i Nordland, mens vi opplever konkurransesituasjon i Troms og Finnmark, noe som gjør nyrekruttering av medlemmer utfordrende.
- På HMS brukte vi et telefonselskap til å rekruttere nye HMS-medlemmer blant våre allerede etablerte medlemmer. Dette ga god effekt.

Figuren viser detaljer om medlemsutviklinga i NLR Nord Norge fra 20.04.2018 til 11.01.2023.

Tabellen viser antall potensielle medlemmer i Nordland og Troms og Finnmark.

Medlemmer	Potensial	Antall medlemmer av potensial i %
Nordland	1844	77
Troms og Finnmark	1119	40

Merk: Potensial er basert på antall produsenter som søkte produksjonstilskudd i 2021, med utbetaling i 2022. Vi frykter en dårlig utvikling med tanke på nedlegging av bruk i forhold til de senere år.

Medlemstjenester

Nyhetsbrev

Det digitale nyhetsbrevet er en medlemsfordel for medlemmer i NLR Nord Norge og blir sendt ut til alle medlemmer, ansatte og andre interesserte. NLR Nord Norge har i 2022 sendt ut 20 nyhetsbrev på e-post. Hvert nyhetsbrev er sendt til ca. 2330 e-postadresser med mindre det har skjedd teknisk svikt. I nyhetsbrevene er det lagt vekt på aktuelt fagstoff for årstida, nyheter, kommende arrangementer og aktiviteter for medlemmer og ikke medlemmer, samt forskningsnytt. Her har vi også kampanjer på ulike tjenester i NLR og mulighet for eksterne å kjøpe annonseplass. Fra mai av begynte vi å sende ut nyhetsbrev annenhver uke for bedre informasjonsflyt. Alle ansatte har mulighet til å bidra med fagstoff og nyheter til nyhetsbrevet ut fra hvilket behov og interesse de opplever fra sine medlemmer rundt om i Nord-Norge. Vi har ei redaksjonsgruppe bestående av 2 ansatte som tar jobben med å samle inn stoff, redigere og sende ut nyhetsbrevet. Alle artikler i nyhetsbrevet blir også publisert på hjemmesiden (nordnorge.nlr.no), Facebook (Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge) og Instagram (@NLRNordNorge). I tillegg sender vi ut 'Grøntnytt', et nyhetsbrev som er mer rettet til produsenter som har grønnsaker, potet og bær. Det har ingen faste utsendelser og blir sendt ut mer sporadisk, hvis man har aktiviteter som skjer eller ting å være obs på for årstiden.

Nyhetsbrev fra NLR Nord Norge.

Tabellen viser antall som har mottatt, åpnet og klikket seg inn i nyhetsbrevene som er sendt. Åpningsprosenten sier noe om hvor mange som har klikket seg videre på noen linker i nyhetsbrevet, som f.eks. en fagartikkel, kalenderaktivitet eller nyhetssak.

Utsendt i 2022	Antall levert	Antall åpnet	Åpningsprosent %
Januar	1861	715	24,3
Februar	2120	774	20,4
Mars	1856	734	29,2
April	2325	895	30,6
Mai nr. 1	2246	800	14,1
Mai nr. 2	2324	775	16
Juni nr. 1	2334	715	23,4
Juni nr. 2	2332	793	27,1
Juli	2338	867	37,1
August nr. 1	2338	800	21,1
August nr. 2	2329	824	29,1
September nr. 1	2334	768	21,6
September nr. 2	2335	793	16,4
September nr. 3	2324	804	13,6
Oktober nr. 1	2329	759	13,7
Oktober nr. 2	2335	816	16,5
November nr. 1	2337	762	16

November nr. 2	2339	782	21,1
Desember nr. 1	2338	817	19,2
Desember nr. 2	2327	771	15

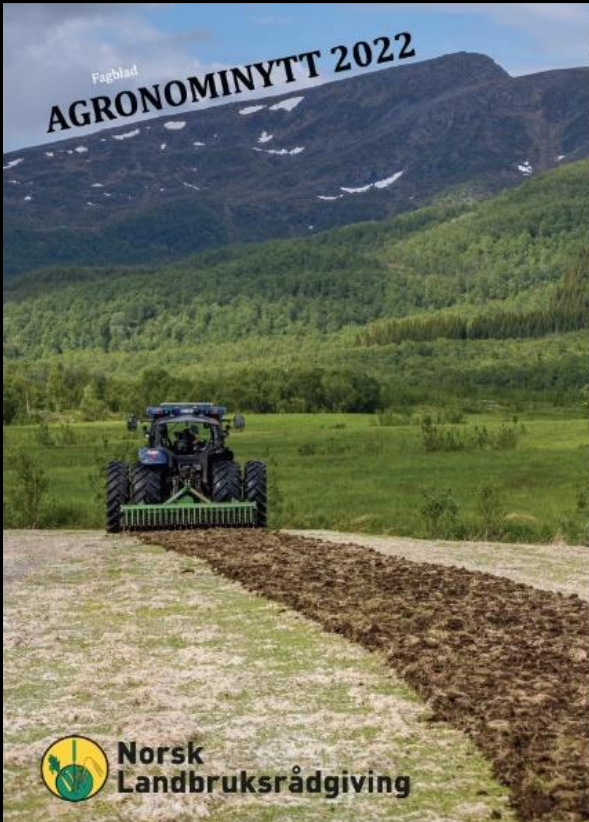
Differansen i antall levert e-poster fra måned til måned har noe med hvordan man henter utvalget i SuperOffice (SO). Alle medlemmer som har oppdatert og fungerende mailadresse registrert i SO har fått levert nyhetsbrev hver måned.

Alle fagartikler kun åpen for medlemmer i NLR, så da må medlemmer logge seg på for å lese fagartikler.

Fagbladet Agronominytt

I starten av desember 2022 ga vi ut et fagblad på papir med aktuelt stoff som er produsert av våre rådgivere. Tema i bladet er emner innen tiltak knytta til god agronomi, jordkultur, drenering, valg av vekster, rett tilpassa gjødsling og kalking, høsteteknikk og konserveringsmetoder, økonomi, klima med mer. Det er gitt støtte fra Nordland Fylkeskommune og Troms og Finnmark Fylkeskommune.

En redaksjonskomité har stått for innsamling av stoff, sammenstilling og design, samt kontaktet trykkeri og annonsører. Det ble trykt 3262 stk i A4-format, 34 sider + omslag. Agronominytt ble sendt til alle søkere av produksjonstilskudd i Nordland, Troms og Finnmark, og til Fylkeskommunene og Statsforvalternes Landbruksavdelinger i Nord-Norge.

Fagblad
AGRONOMINYTT 2022

Styreleder
Kåre Holstad

HILSEN FRA STYRELEDER

GI MEG ET FASTPUNKT, OG JEG SKAL BEVEGE HELE JORDEN. Skatet er fra Arkenes og betegner den fantastisk opplevelsen han fikk da han oppdaget breiten kretsen det var i å ansette vekstene. Det er det samme erfaringer mange av oss har hatt i nybrottsarbeid der tunge steiner skal opp av jorda.

I min rolle som styreleder i NLR Nord Norge opplever jeg at vekstingsprosessen er viktig for å utvikle en organisasjon til nytte og glede for aktorene. I NLR Nord Norge har vi faglig dyktige rådgivere som bidrar til å utvikle nye løsninger, beredte oss i de valg vi må ta oss selv og i driften og løsninger med vitelige spørsmål. Ny kunnskap er viktig, men like viktig er det å skape rom for erfaringsutveksling.

I år er NLR Nord Norge 5 år, og vi er kommet over i en stabil og trygg fase. Vi har fått en god plass i hele landsteden, og har fått god plass i landbrukslivet. Vi har fått god plass i landbrukslivet, og har fått god plass i landbrukslivet. Vi har fått god plass i landbrukslivet, og har fått god plass i landbrukslivet.

Årets jordbruksutvalgte er en historisk avtale i vår historikk. Politikkene har tatt innover seg at vi lever i en urolig tid, med store utfordringer. Kampen om mat og ressurser blir mer og mer tydelig, og her legger det seg en tyngde på de valgene som vi tar.

NLR har i år fått oppdrag fra avtalepartene og styringseter om å styrke sin profil og etablere et felles nasjonalt NLR med en organisasjonsstruktur. NLR må innen 1. mars 2023 legge fram en plan for Landbruksrådgivningens omstrukturering og hvordan en samordning av organisasjonen skal realiseres. Det forventes at den nye organisasjonen skal gjennomføres fra 1. januar 2024. Ved å sammenligne dagens 11 selvstendige enheter til en enhet, er tanken at informasjon og kunnskap skal tilflyte alle medlemmer over hele landet. Enda større fokus på fag og hvordan best mulig overføre denne kunnskapen blir viktig i framtiden, og dette tror jeg den nye strukturen kan bidra med. Både for ansatte og for beredte.

Her tror jeg oppfølgingen til Arkenes vil ha en god plass. Skal vi oppnå sine mål, må vi ha både en faglig og en økonomisk styrke. I en ny landsomfattende organisasjon må vi som region gi tydelige signaler om de behov landsteden har, med de muligheter og begrensninger som naturen setter. En stor fordel for oss er at det finnes en god samarbeidsrelasjon over hele landsteden, og på den måten ser vi ikke noen uoverensstemmelser. Gjennom godt arbeid og gode framlegg tror jeg vi er i stand til å behandle de ressursene NLR Nord Norge har. Dette vil være med på å gjøre oss i stand til å yte tjenester som aktorene trenger i hele landsteden.

Spør vi tilbake for den tiltak organisasjonen har fått gjennom den gode oppfølgingen vi har. Vi er gladsiglig avhengig av beredte, og dette bidrar til å skape en robust organisasjon som tar utfordringene på alvor.

Til slutt vil jeg takke styret og samarbeidspartnere for det gode samarbeidet vi har hatt i året som er gått og ønske alle et godt år og et godt og produktivt nytt år.

Kåre Holstad, styreleder

Agronominytt 2022
Agronominytt er en ugratist og landbruksrådgivning Nord Norge.
Tilskudd Nordland Fylkeskommune og Troms og Finnmark Fylkeskommune på utgifter til utarbeidelse av denne publikasjonen.

Utgiver
Nordland Fylkeskommune
Postboks 5, 8010 Alta
Telefon: 974 93 064
E-post: nordland@nordland.no
Nettside: www.nordland.no
Instagram: @NLRNordNorge

Første jordbruksutvalgte
Tilskudd Nordland Fylkeskommune og Troms og Finnmark Fylkeskommune på utgifter til utarbeidelse av denne publikasjonen.

Trykk
Fagtrykk
Søren A. Thomsen og s. 7000 Næstved
Telefon: 745 12 140
E-post: soren@fagtrykk.no

Logo og design av ansatte i Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge

Les mer om Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge på www.nordnorge.nlr.no

Fagbladet Agronominytt som er skrevet og designet av NLR v/støtte hos Nordland Fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Faggruppe grovfôr og korn

Ved utgangen av 2022 besto grovfôrgruppa av nesten 30 rådgivere med ulike stillingsprosjekter innen grovfôrrådgiving. Vi har rådgivere fordelt over hele Nord-Norge, fra Tana i nord til Brønnøy i sør.

Etter at restriksjonene under Covid-19 er opphørt, har vi endelig kunnet gjennomføre fysiske arrangementer, både ute og inne. Gjennom pandemien har imidlertid Teams-møter blitt et godt utprøvd alternativ til fysiske møter. Dette har gitt mange anledning til å delta på blant annet små webinarer, gnagerkurs og et to-dagers autorisasjonskurs i plantevern, uten å måtte reise "land og strand" rundt.

En av våre faste oppgaver er gjødslingsplanlegging, og vi har i løpet av 2022 utarbeidet gjødslingsplaner til alle medlemmer som ønsket det.

I den forbindelse ser vi at de høye gjødselprisene har ført til at flere har ønsket å bytte til rimeligere gjødselslag - så langt det lot seg gjøre - mens andre igjen rett og slett har gjødslet mindre. I håp om utgiftskompensasjon har de fleste likevel gjødslet noenlunde etter norm, for å unngå usikkerhet om avlingsmengde.

Andre innsatsfaktorer i grovfôrproduksjon har også økt kraftig, og vi har fått mange forespørsler som har gått ut på hvordan tilpasse seg de økte kostnadene.

I hele Nord-Norge ble slutten av juni svært varm. Dette førte til en rask utvikling av graset, og kvaliteten gikk raskt nedover. Mange benyttet seg da av sjansen til å berge førsteslått.

Fra midten av juli fikk vi jamnt over svært vanskelige innhøstingsforhold, med mye regn. For de som ikke hadde starta innhøstinga til da, ble det problemer.

Spesielt på Helgeland ga rekordstore nedbørsmengder gjennom resten av vekstsesongen store utfordringer for innhøsting og overgjødsling, og det ble vanskelig å oppnå god fôrkvalitet. Først ut i september fikk vi en lengre periode med oppholdsvær etter tre måneder med nesten bare regn, og andreslått kom i hus. Mange var derfor tidlig ute og sikret seg avtaler om å få kjøpt fôr, langt utover nærområdet.

Lenger nordover ble totalavlingene likevel omtrent som forventa og normale, men det ble en del vått fôr rundt om.

Den vanskelige innhøstinga satte sine (kjøre)spor, dette så vi tydelig på våre jordprøverunder i høst.

Lengst nord kom frosten og snøen i slutten av oktober, men det var både lite snø og lite tele i bakken på slutten av året i det meste av landsdelen.

Det er alltid arbeid med ulike prosjekter og grasfelt i sesongen. Ellers har vi hatt mange telefoner, og ser gjerne at medlemmene gjør avtaler for kontorbesøk - eller bare stikker innom.

I løpet av året har vår grovfôrrådgiver, Sanna Bergmann Markussen i Målselv sluttet. Vi takker for godt samarbeid og ønsker lykke til videre.

Til slutt må vi få takke våre feltverter og andre som har stilt opp med forskjellig assistanse, det være seg traktor ved veiing av rundballer i forbindelse med ulike prosjekter, eller annet arbeid. Tusen takk!

Faggruppe jord, klima og teknikk

Denne gruppa omfatter fagområdene klima, fornybar energi, hydroteknikk og maskinteknikk.

I 2022 har klima blitt et stort fagområde. Flere rådgivere ble kurset som klimarådgivere i NLR Nord Norge. Gjennom året 2022 har vi arbeidet med å ta i bruk klimakalkulatoren, og etablert tjenesten “Klimarådgiving”. Et stadig voksende antall oppdrag fra gårdbrukere kan så bestille tjenesten om kjøring av kalkulatoren for sin gård med ulik grad av datagrunnlag. I samarbeid med Bondelaget og faglagene er det arrangert digitale dagskurs i bruk av klimakalkulator.

Fornybar energi i landbruket er et nytt og svært aktuelt fagområde, som omhandler bruk av fornybare ressurser til lokal verdiskapning. (Gårds)biogass, biovarme, solenergi er sentrale tema i dette faget. Tjenester, rettet mot landbruket, er lanserte og på vei til å bli etablerte.

Flere rådgivere har hatt fokus på drenering og vannmiljø i rådgiving og arrangement, blant annet gjennom prosjektet *Landbruket og vannforskriften*. Det er kjøpt inn inspeksjonskamera for å kunne undersøke drensør, og dette er brukt på markdager – til stor interesse for både bønder og rådgivere.

Vi har hatt 4 godkjente rådgivere for gjennomføring av tjenesten “Sertifisering av åkersprøyter”.

NLR Nord Norge har gjennom året også hatt flere oppdrag med grøfteplaner, nydyrking og konsekvensutredninger på jordbruksareal fra gårdbrukere og kommuner.

Nedenfor vises prosjekter, forsøks- og demonstrasjonsfelt, arrangementer, markdager, nettverk og kunnskapsheving for **både** faggruppe grovfôr og korn og faggruppe jord, klima og teknikk.

Prosjekter

Av større prosjekter vi har jobbet med i 2022, kan vi nevne:

- Grovfôr i FOKUS, Troms og Finnmark
- Betydning av nordlig klima og høstemetoder på kvaliteten av grasgrovfôr (Arktisk grovfôr kvalitet)
- Grønt skifte i landbruket – muligheter for den nordnorske bonden
- Beste praksis ute på jordet, erfaringsbaserte grovfôrgrupper i Nordland og Balsfjord kommune, støttet av Fylkeskommunen i Nordland, Troms og Finnmark
- GrasSAT, NIBIO Holt, Tromsø
- Forprosjekt faste kjørespor i eng
- Ny giv – nytt liv
- Sortsutvikling av Timotei for Nord-Norge, i samarbeid med Graminor, støttet av Fylkeskommunen i Nordland, Troms og Finnmark
- Målrettet beiting
- Landbruket og vannforskriften
- PeatImprove
- Lokalt tilpasset klimaregnskap, i samarbeid med NIBIO

Forsøks- og demonstrasjonsfelt, 2022

Felt	Sted
Sortsutvikling for timotei i Nord-Norge. Samarbeid med Graminor	Grane, Rana, Sortland, Bardu, Målselv, Storslett, Langfjordbotn, Tana
AL193 Bladfaks. Avling og kvalitet sammenlignet med timotei. NIBIO	Sortland, Nordreisa, Målselv
LN171 Strandsvingel, utprøving av nye grasarter/sorter. NIBIO	Grane
Demofelt, ulike grasarter.	Tana, Helgeland
EE2001 Rødkløversorter. NIBIO	Bardu
Bevaring ved bruk – nye lokalsorter av engvekstane timotei, engsvingel og raudkløver. NIBIO	Sortland, Tana
Biorest. Samarbeid med Landbruk Nordvest	Leknes
Uttesting biorest. Samarbeid med Liholmen Biogass	Tana
Gjødsling med fiskeslam på eng	Rise
Fosforfelt. Utvikling i jord og avling med tilførsel av lave mengder fosfor	Leknes
TM2101 Timoteisorter. NIBIO	Målselv
EE2102 Varig eng som effekt av slåttetidspunkt og overvintring. NIBIO	Målselv
MJ2103 Blandinger i vanlig eller mer intensivt slåttesystem. NIBIO	Sør - Helgeland, Bardu
GrasSat, «Tools for information to farmers on grasslands yields under stressed conditions». NIBIO Holt	Kvæfjord, Målselv, Sortland og Nordreisa
Gjødslingsfelt, slepeslange i kombinasjon med ulike mineralgjødslinger. Yara og NIBIO	Vestvågøy
Innsåing av kløver i etablert eng. FM i Nordland	Opdøl
LØ2001. Engsvingelsorter på vinterherdighet og sykdom. NIBIO	Målselv, Tana
Arktisk grovfôr kvalitet - ensileringsforsøk	Leirfjord
Strandsvingel, demofelt	Sortland, Sør - Helgeland
Vekster med potensiale ved endret klima	Opdøl, Gravdal
Peatimprove GHG emisjoner, 3 demofelt	Vesterålen

Arrangementer og markdager 2022

Tema	Sted	Dato
Autorisasjonskurs i "Handtering og bruk av plantevernmidler"	Teams	Februar
Fagmøte. Beitegransking på Malangshalvøya	Balsfjord	Mars
Vårnønmøte. Grovfôr	Sortland, Harstad	Mars
Markdag. Drenering	Sømna	Mars
Vårnønmøte. Høstelinjer og husdyrgjødsel	Grane, Leirfjord	Mars
Vårnønmøte. Høstelinjer og husdyrgjødsel	Herøy	April
Fagmøte. Husdyrgjødsel og fornybar energi	Meløy, Bodø, Kirkenes, Tana, Sortland	April
Landbrukskafè. Samarbeid med Nord-Troms Trafikkskolesenter	Storslett, Manndalen	April
Fagmøte. Presisjonsgjødsling	Vefsn	April
Fagmøte. Separasjon husdyrgjødsel	Leirfjord	April
Brukermøte Skifteplan	Teams	April
Fagmøter. Husdyrgjødsel	Vestvågøy	Mai
Markdager. Jord, drenering og eng, 8 dager	Ytre Salten, Nord – Helgeland	Mai
Jord og teknikk	Sortland	
Markdager. Innstilling plog og handelsgjødselspreder	Tromsø, Målselv, Gratangen, Harstad	Mai
Markvandring i eng før slått med diverse vinklinger	Over hele landsdelen	Vekstsesong
Gruppesamlinger i prosjektet <i>Grovfôr i FOKUS</i>	Troms og Finnmark	Vekstsesong
Egen NLR-stand Landbruksmessa i Balsfjordmessa	Storsteinnes	Juni
Slåttekurs i slåttemark	Narvik	August
Markdag. Drenering	Narvik, Målselv	August
Markdag. Forsøksfelt biorest	Tana	August
Markdag. Sortsutvikling timotei for Nord-Norge	Grane, Rana, Bardu	August
Fagmøter. Landbruk og fornybar energi	Senja, Målselv, Sandnessjøen, Bindal	August - november
Fagmøter. Presisjonslandbruk	Tana, Manndalen, Storslett, Tjeldsund, Andøy	September
Fagseminar. Biotopforbedrende tiltak, restaurering og fysiske miljøtiltak	Bø i Vesterålen	September
Grupperåd klimakalkulator, med TINE	Storsteinnes	November
Ensileringsmidler og fôrvalitet	Sømna	November
Egen NLR-stand Landbruksmessa "Horva 2022"	Sandnessjøen	August
Landbrukskafé, med Nordreisa kommune	Storslett	Desember

Nettverk og kunnskapsheving

I år kunne kursuka for NLR-rådgivere gjennomføres fysisk. Denne foregikk på Gardermoen i november, med mye faglig påfyll og gjensyn med kolleger. Flere av oss deltok også på *Seminar for arktisk landbruk*, arrangert av NIBIO og NLR Nord Norge, som gikk av stabelen i Bodø i november. Flere rådgivere fra NLR Nord Norge hadde forskjellige funksjoner i planlegging og gjennomføring av seminaret.

Ellers har vi skrevet artikler til våre medlemsskriv, nettside og *Agronomytt*, samt artikler til bladet *Økologisk Landbruk* og andre fagtidsskrifter. Gjennom året har vi også deltatt med faglige innlegg på andre aktørers arrangementer.

De ansatte representerer NLR Nord Norge i ulike fora, blant annet i FoU-gruppa i Nordnorsk Landbruksråd, styringsgruppa og de ulike fagforumene i NLR.

Vi har i 2022, som i årene før, søkt midler hos flere eksterne finansører til ulike prosjekter, fagmøter og marknader. Uten slik finansiering hadde slike prosjekter ikke vært mulig, så en stor takk til disse!

Ikke minst vil vi rette en stor takk til alle gårdbrukere som har stilt areal til disposisjon for forsøksfelt, og de som har stilt opp med utstyr og demonstrasjoner. Uten dere har vi ikke kunnet gjennomføre alle planlagte arrangementer.

Faggruppe økologisk

Faglig leder: Ragnhild Renna.

De viktigste arbeidsoppgavene for økologigruppa i 2022 har vært:

- Deltatt i Fagforum Økologisk hos NLR sentralt (ledet av fagkoordinator Kjersti Berge) og følge opp de initiativ som blir drøfta der.
- Informert rådgivere i NLR Nord Norge om aktiviteter og satsinger innen økologisk ved å sende ut informasjon og referat fra Fagforum Økologisk ved fagkoordinator og informere gjennom året om aktivitet bl.a. via interne opplæringsmøter i NLR Nord-Norge.
- Søkt om deltakelse i NLR Økologisk, registrere rådgivingsaktivitet og rapportere inn. NLR Nord Norge fikk utbetalt kr 499.424 gjennomført økorådgeving i 2022 på NLR Informasjonsmøte, NLR Økologisk førsteråd, NLR Rådgivingsavtale inkl. økoplan/innmeldingsrådgiving, NLR Grupperåd. Dette var mer enn de midlene som var søkt om og tildelt for 2022.
- Formidle aktuelle kurs og konferanser til økorådgivere for faglig oppdatering av kollegaer. Deltatt på Økotimen arrangert av NLR Sentralt, Nordisk økomelknettverk.
- Deltatt i arbeidsgruppa for økologisk grovfôrproduksjon som driftes av NLR sentralt.
- Rådgivere er tildelt ressurser fra NLR Økologisk innen grovfôr og gruppa produserer fagstoff til ett nyhetsbrev for økologiske grovfôrprodusenter som står som medlemmer i NLR.
- NLR NN deltar i prosjektet Målrettet beiting initiert av NLR Østafjells og Regenerativt Norge vedr. regenerativt landbruk
- Deltatt i relevante faggrupper i NLR Nord Norge. Koordinert faglige aktiviteter som berører flere fagfelt. Oppfordra rådgiverne til å tenke tverrfaglighet i økorådgivingen, f.eks. overfor økonomi, bygg og konvensjonell jord- og plantekulturrådgiving.
- Deltatt på arbeidsmøter og samlinger for kompetanseheving og utvikling av økorådgiving i NLR.
- Bidrag til fagbladet Økologisk Landbruk. NLR NN er eiere av bladet og har skriveplikt. Bidrag over skriveplikt gir inntjening til organisasjonen.
- Oppfølging av strategiplanen for gruppa.

Økologisk jorddag på Sortland vgs avdeling Kleiva. Les saken her:

<https://nordnorge.nlr.no/nyhetsarkiv/nordNorge/2022/okologisk-dag-pa-sortland>. Foto: Ingvild Melkersen

FOU og prosjekt:

- Avslutta opplegg observasjonsfelt med belgvekster. Landsomfattende prosjekt med finansiering fra NLR Økologisk. Sluttrapport levert. [Engbelgvekster - en viktig kilde til lokalt nitrogen](#)
- Rådgivere innen grøntsektoren og bær søker midler fra NLR Økologisk til kurs, fagaktiviteter og prosjekter og har stor aktivitet innen økologisk.

Økologisk jorddag på Sortland vgs avdeling Kleiva. Les saken her:

<https://nordnorge.nlr.no/nyhetsarkiv/nordNorge/2022/okologisk-dag-pa-sortland>. Foto: Ingvild Melkersen

Faggruppe kulturlandskap

Faglig leder: Anne Marit Isachsen.

Følgende rådgivere hadde arbeidsoppgaver innen kulturlandskap dette året: Anne Marit Isachsen, leder (Salten), Gustav Karlsen (Lofoten), Ragnhild Renna (Vesterålen), Ellen Reiersen (Troms) og Anne Kristiansen (Finnmark). Anne Marit Isachsen representerte NLR i «Skjøtselsgruppa» hos statsforvalteren i Nordland, Miljøvernavdelinga. Anne Marit representerte også NLR i «Landbruksforum» ved Landbruksavdelinga i Nordland. Ellen Reiersen møter i Regional skjøtselsgruppe for kulturlandskap i Troms og Finnmark. Vervene styrker vårt faglige nettverk og informasjonstilgang.

De viktigste arbeidsoppgavene for Kulturlandskapsgruppa i 2022 har vært:

Digital studietur til Goarahat - et utvalgt kulturlandskap i Porsanger - ble arrangert på Teams med svært god deltagelse. Mer om «studieturen» finner du på hjemmesida vår: [Presentasjon og video om utvalgt kulturlandskap \(UKL\)](#).

*Dolomittformasjonene i Trollholmsund er en del av UKL Goarahat og Sandvikhalvøya i Porsanger.
Foto: Ingvild Melkersen og Anne Marit Isachsen*

Trua naturtyper i jordbrukets kulturlandskap, utarbeiding av skjøtselsplaner og andre tiltak

På oppdrag fra Vestvågøy historielag ble det utarbeidet skjøtselsplan for Sværsvika i Vestvågøy kommune.

Det var gode forhold for sviing av kystlyngheia på Røst, et område med for mye krekling. Tiltaket er finansiert over potten som Røst får fra «Nasjonalt utvalgte kulturlandskap», og heldigvis var det mulig å brenne slik at røsslyngen kan få bedre vilkår. Området blir spennende å følge videre.

Den årlige slåttene av naturbeitemarka på Kalle i Vågan kommune ble også gjennomført.

Fremmede plantearter

I samarbeid med Naturvernforbundet fortsatte bekjempelse av Værøyslirekne på Værøy (systematisk bekjempelse ved bruk av plantevernmidler). I Vestvågøy og Vågan har det også i år vært gjennomført bekjempelse av kjempespringfrø og legepestrot. Alle de tre omtalte arter krever flere års innsats, slik at arbeidet må pågå minimum ett år til.

På bestilling fra Statens vegvesen så har en rådgiver hatt to oppdrag: Kartlegging av fremmede arter hvor nye vegtraseer planlegges på E6 i Sørfold (Megården-Sommarset) og utbedring av trasse på RV80 på Kistrand hvor også masser skal deponeres.

Markdager i trua naturtyper

Vi fikk støtte fra Miljødepartementet til å gjennomføre åtte markdager i vekstsesongen i områder som er registrert som trua naturtyper. I Norge har vi svært få areal med eng og beite som klassifiseres som hhv. *slåttemark* eller *naturbeitemark*. Begge rødlistede, trua **NATURTYPER**. Derfor er det viktig å ta vare på slike areal og skjøtte de slik generasjoner har gjort før oss, for å opprettholde kvaliteten. Slike naturtyper har ikke har vært gjødslet med mineralgjødsel og skal heller ikke gjødsles med annet enn husdyrgjødsel fra beitedyra. Beitetrykket må være høgt nok, og en må unngå overbeiting. Foruten sau er det også viktig med beiting av storfe.

Følgende steder og tider møttes rådgivere, lokale gårdbrukere og andre interesserte:

1. Røst, Røst kommune, 29/04
2. Mesøya i Meløy kommune, 19/7
3. Kalle, Vågan kommune, 16/8
4. Gildeskål kirkested, Gildeskål kommune, 23/8
5. Handnesøya, Nesna kommune, 15/9
6. Andalen, Vevelstad kommune, 16/9
7. Haukenes, Hadsel kommune, 29/9
8. Voll, Vestvågøy kommune, 29/9

Markdag på Handnesøya i Nesna kommune, 15. september 2022. Til venstre: deltakerne. Til høyre: forskjell på beitet og ikke beitet.
Foto: Anne Marit Isachsen

Slåttekurs i Skjomen i Ofoten

NLR Nord-Norge arrangerte i samarbeid med gårdbrukere og grunneiere slåttekurs i eldre slåttemark i Skjomen, Narvik 18.- 19 august 2022. Saghaugen gård stilte husvære til disposisjon for teorigjennomgang og overnatting for deltakerne.

De fleste deltakere ankom 17. august. Vi gjennomgikk program og aktiviteter før feltvandring på området Tangen. Sven Lindgren var forespurt om å være turleder og orientere oss om lokalhistorien

på Tangen og i Skjomen. 18. august gjennomførte vi befaring på Tangen. Området på Tangen var delt opp i ulike felt med slåttemark/engparseller. Vi foretok botanisering og artsbestemmelse på felta og registrerte dette skriftlig.

Innleid instruktør i slått og hesjing var Terje Nystabakk fra Sørfold. Han har stor erfaring fra utvalgt kulturlandskap i bl.a.: [Engan-Ørnes og Kjelvik - Landbruksdirektoratet](#). Narvik kommune med landbruksansvarlig Marit Liengen deltok med informasjon. NIBIO var forespurt om å delta spesielt med tanke på den botaniske delen og vurdering av slåttemark. Dessverre hadde de ikke mulighet disse dagene.

Vi formidla til deltakerne kunnskap om eldre slåttemark og hvordan den oppsto. Det var også stor erfaringsutveksling i gruppa på temaet.

Innenfor temaet kulturlandskap og biologisk mangfold ble det lagt vekt på:

- Informasjon om trua naturtyper i jordbrukets kulturlandskap
- Bruk av Naturbase – hvordan skaffe info om registrerte lokaliteter
- Info om tilskuddsordningen for trua naturtyper
- RMP-ordningen

Ingvild Melkersen fra NLR NN dokumenterte aktiviteten med fotografi og filming. Vi har dokumentert opplegget på NLR NN sine nettsider: [Eventyr i Skjomen i Narvik](#). Skjomen historielag har bedt om å få beskrive opplegget for sine medlemmer i sin årbok.

Totalt var det ni personer som deltok.

Saghaugen gård la veldig godt til rette for oss og de ønsker svært gjerne at dette opplegget skal kunne tas videre, slik at Tangen-området blir videre fulgt opp.

Arrangør var Norsk landbruksrådgiving Nord-Norge i samarbeid med Saghaugen gård. Ansvarlig for arrangementet var rådgiver Ragnhild Renna.

*Fra slåttekurs i Skjomen i Ofoten 18.-19. august 2022.
Foto: Ingvild Melkersen*

Faggruppe HMS

Faglig leder: Bodil Lundbakk.

Bonden er gårdens viktigste ressurs. Med HMS-avtale får man besøk av HMS-rådgiver på gården og blir fulgt opp av bedriftshelsetjeneste. Som medlem får man tilpasset HMS-rådgiving med hjelp til risikovurdering for de fleste produksjoner. Gode rutiner, trygge bygninger, riktig maskinbruk og god helse for menneskene på gården, gir reduserte kostnader og bidrar til økt lønnsomhet i gårdsdrifta. NLR Nord Norge har i 2022 hatt 6 HMS-rådgivere; Vidar Aastrøm (Vadsø), Solfrid Ramberg (Finnsnes), Ida Jeanette Pedersen (Sortland- ute i permisjon), Per Drage (Saltdal), Bodil Lundbakk (Fauske), Kristian Andreassen Bartz. Kristian Bartz ble ansatt 1. august med kontorsted Brønnøysund. Anne Marte Vikhammer vikarierte for Ida Jeanette Pedersen fra oktober 2021 til mars 2022.

Det er ca. 630 medlemmer som har HMS-avtale i NLR Nord Norge, og hovedoppgaven vår er HMS-rådgivning ute på gården. I 2022 ble det utført 187 HMS-besøk. Vi har reist på kryss og tvers av Nord Norge for å bistå hverandre med å gjennomføre HMS- besøkene.

Vi har også gjennomført en rekke kurs og møter, noen på teams og noen fysiske samlinger.

- HMS kurs: 2 kurs/ 40 deltakere.
- Varmerarbeider kurs: 15 kurs/ 204 deltakere
- Gnagerkurs. 1 kurs/ 25 deltakere
- Plantervern kurs: 3 kurs/ 80 deltakere
- Fagmøter: 6 møter/ 65 deltakere
- IPT og avløserkurs: 3 kurs/33 deltakere

Deltakere på varme arbeider kurs 07.04.2022. Foto: Bodil Lundbakk.

HMS er et viktig fag, og gode holdninger og rutiner bør skapes tidlig. Vi er derfor glade for å kunne bidra som foredragsholdere både på avløser kurs for ungdomsskoleelever og på Sikkerhetsdager for naturbrukselever på videregående skoler.

Som bonde har man samme mulighet som andre yrkesgrupper til å søke om tilrettelegging av arbeidsplassen sin dersom det er behov som følge av skade eller sykdom. HMS-rådgiverne bidrar med landbruksfaglige vurderinger og råd ved søknader til NAV. I 2022 hadde vi i NLR Nord Norge 4 hjelpemiddelsaker.

Vi tilbyr også krisebistand til bønder dersom det oppstår situasjoner hvor bonden trenger hjelp. I løpet av 2022 bidro vi i ca. 20 ulike saker, i større eller mindre grad. I tillegg til at bedriftshelsetjenesten har tilbudt samtaler og oppfølging. Dessverre opplever vi rådgivere oftere enn før at medlemmene forteller om større bekymringer, gjerne knyttet til økonomi, men stress, lite fritid og andre faktorer blir også nevnt. Vi vet jo alle at kostnadsnivået har økt uten at inntektene har fått samme løft. Å ha noen å snakke med kan være en god start for å lette de største bekymringene, og vi ønsker at vi i lag kan se på løsninger, enten det skal være en økonomisk gjennomgang med økonomirådgiver eller henvisning til helsesamtaler.

*Solfrid Ramberg tester
brannslukningsapparat 02.06.2022.
Foto: Bodil Lundbakk.*

*Aktivitet på varme arbeider kurs 07.04.2022.
Foto: Bodil Lundbakk.*

Team bygg og økonomi

Teamleder: Svein Johnsen.

Felles tiltak

Alle rådgiverne inngår i teamets felles møter der bl.a. budsjett, regnskap og portefølje drøftes.

Teamet har drøftet og gitt innspill til strategiplan for NLR Nord Norge.

Under kursuka i NLR ble det arrangert felles sesjon der samspillet mellom bygg og økonomi ble belyst gjennom foredrag av medarbeidere i NLR Nord Norge.

Prosjektarbeid

Rådgiverne innen bygg og økonomi var i perioden involvert i de eksternt finansierte prosjektene «Velg melk i Nordland», «Fra bås til løsdrift i Troms og Finnmark», «Modernisering av driftsbygninger Troms og Finnmark» samt et prosjekt for melkebønder i Salangen kommune. I perioden har en i prosjektene bidratt med kunnskapsformidling gjennom mobiliseringsmøter eller befaringer. Direkte rådgivning for enkeltbruk ble startet i 2022.

Kompetanseheving

Kursuka, 3d, arrangør: NLR-S

Mellomlederkurs, 4 samlinger, arrangør: NLR-S

Faggruppe bygg

Faglig leder: Ketil Edvardsen.

Innen feltet var det i 2022 3,2 disponible årsverk. Bemanningen ble styrket med 1 full stilling på Helgeland fra 1. august. Langtids sykefravær førte imidlertid til redusert kapasitet sett under ett. De 5 bygningsrådgiverne er fordelt på kontorer i Sandnessjøen, Leknes, Senja og Tromsø.

Grappa har egne fagmøter. Bygningsrådgiverne har hatt godt med oppdrag gjennom perioden og har vært involvert i oppdrag i hele Nord Norge. Oppdragene fordeler seg slik etter fylke (2021 i parentes): Troms og Finnmark 45% (41%), Nordland 55% (55%), andre 0% (4%). Det er utført 54 oppdrag fordelt som angitt under.

Forprosjekt

Det er utført 38 forprosjekter. Forprosjektene er gjerne grunnlag for finansieringssøknad og fordeler seg slik etter produksjon/bruk: Melkeku 40%, melkegeit 12%, storfekjøtt 12%, sau 9%, lagre 18%, annen virksomhet 3%. I forhold til 2021 er det en økning i antall oppdrag innen melkeproduksjon på ku og geit, fortsatt nedgang på oppdrag innen kjøttproduksjon på sau og storfe. Det er noen flere oppdrag på tilleggslagre for gjødsel. Andre forprosjekter omfatter Inn-på -tunet, reiseliv og nisjeproduksjoner.

Byggesøknad

Det er levert 7 nye byggesøknader og utført klagesaksoppfølging i 1 sak. Vi har bistått bønder i forhåndskonferanser og annen dialog med kommuner i f.m. byggesøknader. Det er ytt bistand ved søknad om finansiering i flere saker.

Detaljprosjekt

Det er levert 4 detaljprosjekter (underlag for bygging). Pga. sykdom har andre foretak bistått med detaljprosjekt innen konstruksjonssikkerhet i 3 av disse sakene.

Kontrahering

Grappa har ytt bistand til bøndene ved inngåelse av entreprenørkontrakter i flere saker.

Byggeledelse

Grappa var i perioden involvert i 5 byggelederoppdrag.

I forhold til forrige periode er forprosjektene fortsatt dominerende type oppdrag. Antall oppdrag med detaljprosjektering/underlag for bygging er noe lavere. Det er flere oppdrag innen byggesøknad enn tidligere. Det er utført tilstandskontroll av bygninger/gjødselkjellere i noen saker, men økt satsing krever kompetanseheving og sikkerhetsutstyr. En har bedt NLR-S vurdere felles kursing inne feltet.

Annet

Faglig leder er medlem i fagforum bygg i NLR.

Han utfører oppfølging av tidsregistreringssystemet Capitech.

Rådgivningstilbudet vedrørende HMS på byggeplasser er overført fra HMS-teamet til bygg grappa.

Det er skrevet artikler til medlemsnytt, Agronominytt og på hjemmeside.

Det er utført prisvurdering ved utkjøp av en landbrukseiendom.

Teamleder overtok i mai -22 som prosjektleder i «Fra bås til løsdrift i Troms og Finnmark»

Foredrag/undervisning

- Innlegg Beiarn om sau. Arr.: Beiarn kommune
- Forelesninger innen småfe for husdyrfag. Arr.: NMBU
- Forelesninger under kurs for nytilsatte bygningsrådgivere. Arr.: NLR-S
- Fagforedrag om bygninger i prosjektene «Velg melk i Nordland» og «Fra bås til løsdrift i Troms og Finnmark»

Prosjektarbeid

«Driftsbygninger og muligheter for Goarahat og Sandvikhalvøya-UKL». Her ble det gjennomført befaringer på aktuelle bruk samt levert rådgivning. Se for øvrig «prosjektarbeid» under «TEAM BYGG OG ØKONOMI»

Kompetanseheving

- Kurs for nytilsatte bygningsrådgivere, arr.: NLR-S

Publisering

- Artikkel om kalvingsbinger for storfe
- Artikkel om prosjektet «Fra bås til løsdrift i Troms og Finnmark»

Faggruppe økonomi

Faglig leder: Tor Erling Nilssen.

Innen feltet var det i 2022 2,4 disponible årsverk. Bemanningen ble styrket med 1 full stilling på Helgeland fra 1. april. De 3 økonomirådgiverne er fordelt på kontor i Mo i Rana, Sortland og Balsfjord. Arbeidet med å spesialisere økonomitjenester er videreført. Nedenfor gjengir vi aktiviteten i 2022. Alle produktene leveres over hele Nord Norge. Arbeidet tettere på bygningsplanleggerne, gir gjensidig effekt særlig innen driftsplanlegging. En ser for seg synergier inne andre deler av produktspekteret.

Driftsplan

Det er levert 17 driftsplaner i 2022, tjenesten omfatter i noen tilfeller bistand til finansieringssøknader til Innovasjon Norge. Det er satt opp driftsplaner i forbindelse med gårdskjøp, investeringsprosjekter og refinansiering. Det er en bred fordeling av produksjoner, men hovedvekten ligger på ammeku og saueproduksjon.

Veivalg

Det er levert veivalgsrådgivning for 1 gårdbruker. Tjenesten er en 15 timers rådgivningspakke, med tanke på en langsiktig strategiplan for gården. Denne tjenesten ønsker vi å vektlegge mer, men vi behøver hjelp til markedsføring.

Likviditet

Produktet var nytt i 2021. Produktet er nyttig der det er likviditetsutfordringer og er et godt utgangspunkt for dialog med bank og som supplement til driftsplanen i en byggeperiode. Det er ikke levert rådgivning innen dette feltet i 2022.

Erstatningsberegninger landbruksareal ved tap eller skade

Det er levert 4 erstatningsberegninger av økonomirådgiverne. To rådgivere er sertifisert for erstatningsberegning gjennom Norsk Landbrukstakst. Det foretas også erstatningsberegninger av andre rådgivere.

Eierskifterådgiving

Vi har 2 rådgivere på dette feltet og er ved utgangen av 2022 involvert i 7 eierskifter. NLR Nord Norge bistår gjennom hele eierskifteprosessen. Det betyr veiledning gjennom den menneskelige prosessen og utarbeidelse av nødvendige dokumenter i forbindelse med prosessen. Gjennom Bondelagets eierskifteopplæring er vi en del av et større nettverk. Dette er nyttig siden vi trenger å høste erfaringer med produktet.

Landbrukstakst

Det er levert 54 landbrukstakster av de 2 sertifiserte økonomirådgivere i denne gruppen. Ytterligere en økonomirådgiver ønskes sertifisert gjennom Norsk Landbrukstakst og får dermed tilgang til deres verktøy og faglige nettverk.

Annet

Faglig leder var i en periode utleid til NLR-S som fagkoordinator.

Nytilsatt økonomirådgiver Tore Kolstad har tilrettelagt regnskapet i NLR Nord Norge med sikte på månedlig riktig informasjon for hovedbok, team, prosjekt og medarbeider. Arbeidet støttes av NLR-S med intensjon om at tilretteleggingen er nyttig for andre organisasjoner i NLR-familien. Det er videre jobbet med å forenkle og systematisere bakgrunnsdata med tanke på mer hensiktsmessig registrering og rapportering.

Publisering

- Artikkel i medlemsskriv om finansiering i Innovasjon Norge

Foredrag/undervisning

- Undervisning for voksenagronomen
- Fagforedrag om økonomi i prosjektene «Velg melk i Nordland», «Fra bås til løsdrift i Troms og Finnmark» og prosjektet for melkebønder i Salangen kommune

Kompetanseheving

- Fagmøte høstelinjer med Wolfgang

Faggruppe grønt (potet, grønnsaker og bær)

Faglig leder: Sunniva Løwø

Grøntgruppa har i 2022 bestått av Kristin Sørensen, Ingrid Myrstad, Brita Johansen, Ida S. Kvestad og Sunniva Løwø.

Rådgivergruppa i NLR NN har gjennomført korte ukentlige grøntmøter på Teams gjennom sesongen. Representanter fra gruppa har også deltatt jevnlig i de nasjonale rådgivingsgruppene innenfor potet, grønnsaker og bær (via Teams). Disse møtene ledes av de sentralt ansatte koordinatorene, Borghild Glorvigen for potet, Mona Nordli/Merete Dæhli for grønnsaker og Anne Kari Heen for frukt og bær.

Grøntprodusenter som ønsker oppfølging av våre grøntrådgivere kjøper "grunnpakke grønt". Den har kostet kr 3 000,- + mva i 2022, og inkluderer ett gårdsbesøk, telefonveiledning, infoskriv for potet, grønnsaker og bær, jordprøver og gjødslingsplan (unntatt skifter som omfattes av grovfôr dyrking), invitasjon til fagdager/markdager og plantevernhefte i bær og grønnsaker. Ytterligere besøk faktureres pr. time til medlemspris kr. 780,- + mva (reisetid og reiseutgifter faktureres ikke). Grunnpakken inkluderte i 2022 også deltakelse i prosjekt "Teknoformidling av fagråd i potet, grønnsaker og bær i 2021-2022". De som har grovfôr som hovedproduksjon, og bare har litt potet, grønnsaker eller bær på friland, trenger ikke å kjøpe grunnpakken - men kan eventuelt kjøpe rådgiving til timepris.

Vi har hatt følgende prosjekter i 2022:

- "Sortsutvikling i potet for Nord-Norge". Prosjekteier Evy og Olav Grundnes. Prosjektleder Kristin Sørensen. Samarbeidspartnere Graminor, NIBIO Holt i Tromsø, Tromspotet og Art Nor. Støttet av Statsforvalteren "Arktiske midler" og Eckbos Legat.
- Teknoformidling av fagråd i potet, grønnsaker og bær 2021-2022". Prosjektleder Kristin Sørensen/Unni Andreassen. Prosjektet er støttet av Fylkeskommunen i Nordland, Troms og Finnmark, Innovasjon Norge og Statsforvalteren "Arktiske midler"
- Arktisk lys - forsøk i potet, kålrot og jordbær. Prosjektets hovedmål er å utvikle nye gjødselnormer og nye vekst/utviklings-modeller for nordnorsk potet-, kålrot- og jordbær-produksjon ved klimaforbedring (tunnel og fiberduk), under arktiske lysforhold. Prosjekteier er Tromspotet og samarbeidspartnere er NIBIO og NLR NN. Prosjektet er støttet av Forskningsrådet, Grofondet, Arktiske midler og Sparebanken Nord-Norge
- UV-lys mot mjøldogg i jordbær i tunnel. Prosjektleder Ingrid Myrstad
- Sea2Land. Bruk av fiskeslam i substrat til jordbær i tabletop. EU-prosjekt. Prosjektleder Ingrid Myrstad
- Åpenpollinerte sorter. Prosjektleder Ingrid Myrstad. Prosjektet er støttet av Nordland fylkeskommune.
- Kålrotsorter. Prosjektleder Ingrid Myrstad. Prosjektet er støttet gjennom VOM-prosjektet, fylkeskommuner
- Grønnsaksskolen for Nord-Norge (2022-2023). Prosjektleder Oddny Asbøl (Troms landbruksfaglige senter). Faglig leder Sunniva Løwø. Samarbeidspartnere Troms

landbruksfaglige senter, Tromspotet og Ottar. Prosjektet er støttet av Statsforvalteren gjennom «Arktiske midler» og Nordnorsk landbruksråd.

- Klimakalkulator potet. Prosjektleder Kristin Sørensen. Prosjektet er støttet av Troms og Finnmark fylkeskommune.
- LEDlysgroing i potet. Prosjektleder Jørgen Mølmann, NIBIO Tromsø. NLR NN og NIBIO er samarbeidspartnere, og prosjektet støttes av Grofondet.
- Nye potetsorter 2022-2023. Prosjektleder Kristin Sørensen. Prosjektet støttes av Nordland fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.
- Sortforsøk i jordbær i tunnel. Prosjektleder Ingrid Myrstad. Prosjektet støttes av fylkeskommunen i Nordland, Troms og Finnmark.

Forsøks- og demonstrasjonsfelt i 2022

Felt	Ant. felt	Sted
Sortsforsøk med tidlige og halvseine potetsorter	3 tidlige sorter 3 seine sorter	Melbu, Trofors og Målselv Mo i Rana, Borkenes og Målselv
Verdiprøvningsfelt i potet for NIBIO	2	Vega og Målselv
Felt med nummersorter i potet. Samarbeid med Grundnes gård, Graminor, NIBIO og Tromspotet	5	Målselv
Utprøving av biostimulanter i potet	3	Lofoten, Kvæfjord, Målselv
Felt med fiberduk og gjødsling, kålrot (Arktisk Lys)	2	Målselv
Felt med fiberduk og gjødsling, potet (Arktisk Lys)	4	Målselv
Dyrkingsteknisk forsøk G07-1655, G07-1147 og G11-4115 (gjødsling og setteavstand)	1	Målselv
PREtesting av nye potetsorter for Graminor	1	Målselv
Utprøving av sorter i jordbær i tunnel	3	Målselv, Vik, Helgeland
Forsøk med utprøving av UV-lys mot mjøldogg i jordbær i tunnel	1	Gjerstad, Vesterålen
Utprøving av ulike typer substrat i jordbær	1	Borkenes
Demofelt gulrot og nepesorter	1	Målselv
Demofelt med pastinakksorter og Pak Choi. Økologisk	2	Leknes
Åpenpollinerte sorter	2	Kvæfjord, Lofoten
Kålrotsorter (Demofelt)	4	Dønna, Sortland, Borkenes, Målselv
Sea2Land – Bruk av fiskeslam i ulike komposter og deretter ulike substratblandinger	1	Borkenes
Demofelt grønnkål	2	Lofoten

Kurs, fagdager og markdager i 2022

Aktiviteter	Sted	Dato
Fagmøte kålrot	Finnsnes/teams	10/2
Fagmøte i potet – hybridmøte med fysisk samling og strømming på teams	Finnsnes/teams	8/4
Markdag i jordbær	Kvaløya	30/6
Markvandring i grønnsaker og potet	Grundnes	21/7
Markdag bær	Dyrøy og Bardu	25/7
Markvandring i potet	Trofors	25/7
Markdag bær	Borkenes	29/7
Markvandring i grønnsaker og potet	Moen	3/8
Markdag i potet	Melbu	4/8
Markvandring i potet	Bardu	10/8
Markvandring i grønnsaker	Kirkesdal	10/8
Markdager i grønnsaker med Thomas Holz – Thomas Holz er fagressurs i økologisk grønnsaksdyrking, og var på markdagturné i Nord-Norge i slutten av august	Burfjord, Målselv, Kleiva, Bodø, Valnesfjord og Fauske	22-25/8
Markdag Arktisk Lys	Målselv	31/8
Markdag i potet	Borkenes	14/9
Markdag i grønnsaker	Borkenes	16/9
Fagdag i potet – tema kvalitet og kvalitetskjæring	Trofors	12/10
Fagdag i jordbær – Hybridmøte med fysiske samlinger på tre steder, samt strømming på teams	Mosjøen/Kvæfjord/Balsfjord/Teams	31/10

VIPS-landbruk

NLR Nord Norge følger opp 3 værstasjoner tilknyttet VIPS. Disse står i Grane, på Sortland og i Målselv. Varslene baserer seg, i tillegg til værdatabene, på observasjoner i felt. Vi teller kålflueegg, leter etter tørråte og registrerer første funn av insekter som gulrotflue og kålmøll.

Fram Agro Grønt

Fram Agro Grønt er et program som ledes av Olga Goldfain, Integralis AS og finansieres av Innovasjon Norge i Troms og Finnmark. Programmet retter seg mot gårdbrukere som ønsker å satse på produksjon av potet og grønnsaker. Kristin og Ingrid har på oppdrag fra prosjektet fått ansvar for å følge opp deltakerne med tanke på agronomi. Det var totalt 10 deltakere.

Graveprøver i potet

NLR Nord Norge gjennomfører årlige graveprøver i potet på oppdrag fra Grøntprodusentenes samarbeidsråd.

Innlegg/infomøter mm

Rådgiverne har skrevet artikler og deltatt med innlegg på diverse seminarer og fagmøter i løpet av året. Vi representerer NLR NN i fagforum og hos samarbeidspartnere. Dette er viktig for å vedlikeholde nettverket og medvirker til å bygge fagkunnskapen i organisasjonen sterkere for hvert år.

Oversikt over ansatte i 2022

Oversikten sto på baksiden av Agronomytt som ble sendt ut i desember 2022. Den eneste som mangler er Ingrid Myrstad som har trådt inn i pensjonistenes rekke. Totalt 41 stk.

Ansatte i Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge									
Alta	Alstahaug			Balsfjord	Bodø	Brønnøysund			
Daglig leder Terje Balandin 976 93 064	Grovfôr Anne Marte Vikhammer 90762954	Grovfôr, maskin- teknikk og fornybar energi Wolfgang Dohrn 941 63 601	Byggeteknikk Jan Balseth 468 89 022	Grovfôr og landbrukstakst Arnulf Hole 477 14 043	Grovfôr Anne Marit Isachsen 913 20 731	Grovfôr Helge Hamre 478 40 960	Grovfôr, potet, grønnsaker og bær Ida Schjerven Kvestad 452 75 859	HMS Kristian A. Bartz 926 29 452	Grovfôr og klima Knut Alsaker 951 32 554
Dønna	Finnsnes	Grane			Gratangen	Målselv		Nordreisa	
Økonomileder Tone Andersen 900 37 948	HMS Solfrid Ramberg 915 98 411	Grovfôr Frode Einrem 411 01 507	Grovfôr og klima Marita Overmo 480 27 140	Grovfôr og klima Martin Utland 977 47 687	Potet, grønnsaker og bær Sunniva Løwø 907 10 019	Grovfôr og klima Irmelin Fagerjord 469 13 220	Grovfôr Sanna B. Markussen 40610675	Grønnsaker, potet og bær Kristin Sørensen 908 40 936	Grovfôr Ellen Reiersen 481 29 147
Rana	Saltdal	Sortland			Tana	Tranøy			
Økonomi Tore Kolstad 91626890	Grovfôr og økonomi Gunnar Forbord 948 21 631	HMS Per Drage 974 99 011	Informasjons- medarbeider Ingvald Melkersen 917 20 010	Grovfôr og kultur- landskap Ellen Marie Winther Ipermisjon	Grovfôr, hest og HMS Ida Jeanette Pedersen Ipermisjon	Grovfôr, klima, økologisk og kulturlandskap Ragnhild Renne 905 48 161	Økonomi og landbrukstakst Tor Erling Nilssen 472 59 513	Grovfôr Anne Kristiansen 948 61 985	Byggeteknikk Hallgeir Gravelseter 971 72 623
Tromsø			Vadsø	Valnesfjord	Vestvågøy				
Byggeteknikk Røger Østvik 466 37 025	Grovfôr og klima Ingvald Lauvland Høie Ipermisjon	Byggeteknikk Svein Johnsen 466 37 026	HMS Vidar Aastrøm 962 24 942	HMS og landbrukstakst Bodil Lundbakk 957 44 821	Hydroteknikk, grovfôr og klima Are Johansen 908 54 690	Grovfôr, grønnsaker, potet og bær Brita Johansen 950 46 204	Grovfôr og klima Gerbrand Vink 954 29 895	Grovfôr og kulturlandskap Gustav A. Karlsen 970 92 996	Byggeteknikk Ketil Edvardsen 466 37 027

Vi takker alle for et godt samarbeid i 2022!